

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
з дисципліни «Збройні конфлікти та політика безпеки в країнах
Азії та Африки»

рівень вищої освіти : другий (магістерський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

освітня програма : «Міжнародні відносини та регіональні студії:
сходознавство»

спеціалізація

вид дисципліни : обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного
бізнесу

Укладач:

Лиман Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор, професор
кафедри туристичного бізнесу та країнознавства ХНУ імені В. Н. Каразіна

2. Навчальний контент:

Розділ 1. Теоретичні основи та проблема врегулювання міжнародних конфліктів.

Тема 1. Вступ. Теорія, сутність, типологія конфліктів

Проблема конфлікту в міжнародних відносинах. Суб'єкти міжнародного конфлікту. Відносини між учасниками і суб'єктами міжнародного конфлікту. Причини, типологія і функції конфлікту в міжнародних відносинах. Класифікації конфліктів. Функції міжнародного конфлікту. Структура і процес розвитку міжнародних конфліктів. Непрямі сторони конфлікту. Основні фази міжнародно конфлікту.. Еволюція наукових уявлень про конфлікти від давнини до кінця ХХ ст. Сучасна наука про конфлікти й проблеми їх врегулювання. Центри вивчення міжнародних конфліктів. Політична конфліктологія як навчальна дисципліна в провідних країнах світу та в Україні.

Тема 2. Історичні форми збройних конфліктів в Азії та Африці від Давнини й Середньовіччя до закінчення Холодної війни.

Особливості війн та конфліктів у Давнину. Перші воєнні походи. Перші міждержавні договори та військові союзи на Стародавньому Сході. Особливості війн на Середньовічному Сході. Арабські завоювання. Вплив ісламу на теорію та практику середньовічних воєн. Значення релігійно- цивілізаційного фактору у середньовічних конфліктах. Специфіка збройних зіткнень в країнах Азії та Африки Раннього Нового часу. Колоніальні захоплення європейських держав та їхні конфлікти на Сході через колоніальні протиріччя. Конфлікти та війни в Азії й Африці доби Вестфальської та Віденської систем міжнародних відносин. Загострення колоніальних протиріч на початку ХХ ст. Країни Азії та Африки у Першій світовій війні. Створення та крах Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин. Масштаби світових війн. Зброя масового знищення. Поняття «геноцид», «військовий злочин», «військовий злочинець», «злочини проти людства». Японський милітаризм та початок японської агресії в Азії. Країни Азії та Африки у Другій світовій війні. Крах колоніальної системи. Особливості збройних конфліктів та війн в умовах біполярного світу. Військові конфлікти у колишніх колоніях та втручання наддержав. Особливості регіональних конфліктів в Азії та Африці доби «Холодної війни». Крах біполярної структури світу.

Тема 3. Специфіка сучасних збройних конфліктів в країнах Азії та Африки

Головні причини дестабілізації у постбіполярній системі міжнародних відносин. Специфіка нових регіональних конфліктів. Посилення етнічного та конфесійного факторів у сучасних конфліктах. Пошук національної ідентичності через релігію. Ісламський фундаменталізм. Гібридні й асиметричні види сучасних конфліктів. Вплив кризи американського лідерства на міжнародну конфліктогенність в країнах Азії та Африки. Право націй на самовизначення і принцип територіальної цілісності держав. Сучасні сепаратистські рухи в країнах Азії та Африки. Міграція і проблема адаптації мігрантів у сучасному суспільстві. Успіхи і провали політики мультикультуралізму. Проблема та основні тенденції розвитку міжнародного тероризму. Контроль над ядерними і звичайними озброєннями. Роль інформаційних воєн у військово-політичних конфліктах в Азії та Африці.

Тема 4. Військова сила як фактор впливу та вирішення міжнародних проблем і конфліктів в країнах Азії та Африки

Сучасні регулярні армії, приватні військові компанії, незаконні збройні формування. Основні види стрілецької зброї, які використовуються в сучасних конфліктах в Азії та Африці. Бронетанкова техніка сучасних армій та незаконних збройних формувань в Азії та Африці. Артилерія і зенітно-ракетні комплекси сучасних армій і

незаконних збройних формувань. Авіація сучасних армій і незаконних збройних формувань в Азії та Африці. Основні типи озброєнь ВМС провідних держав Азії та Африки та можливості їх використання в конфліктах. Ядерний потенціал країн Азії та Африки.

Тема 5. Способи врегулювання конфліктів та спільна політика безпеки

Міжнародне право і міжнародні конфлікти. Правові методи врегулювання конфліктів в Азії та Африці. Посередництво як засіб врегулювання сучасних конфліктів. Значення, структура та функції переговорного процесу. Сутність і значення миротворчості. Роль міжнародних організацій у врегулюванні конфліктів. Військове врегулювання міжнародного конфлікту в Азії та Африці.

Тема 6. Прогнозування як складова процесу управління конфліктами

Внутрішні і зовнішні аспекти управління політичними конфліктами в Азії та Африці. Прогнозування як початкова фаза процесу управління конфліктами. Інститути прогнозування світового розвитку і міжнародних конфліктів. Футуристичні доктрини учених другої половини ХХ – початку ХХІ ст. відносно розвитку країн Азії та Африки. Методика прогнозування конфліктів. Приклади використання історико-порівняльного аналізу у методиці прогнозування потенціалу майбутніх міжнародних конфліктів.

Розділ 2. Практика міжнародних конфліктів. Конфлікти в регіонах Азії та Африки

Тема 7. Сучасні конфлікти на Близькому і Середньому Сході та конфліктний потенціал регіону

Міжнародний ісламський тероризм. Історичні корені і сучасний стан близькосхідного конфлікту. Революції в арабських країнах 2011 року. Зовнішньополітичні наслідки «Арабської весни». Громадянська війна в Ємені та втручання коаліційних сил арабських держав. Громадянська війна в Сирії та її вплив на сучасні міжнародні відносини. Ірак за часів режиму Саддама Хусейна та після його повалення. Проблема створення незалежного Курдистану. Конфлікт США та Ірану. Протистояння Ірану і Саудівської Аравії. Війна в Афганістані: історія і сучасний етап. Прогнози майбутніх конфліктів на Близькому і Середньому Сході.

Тема 8. Сучасні конфлікти в Східній Азії та її конфліктний потенціал

Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти на території Китаю. Зростання глобальних геополітичних та економічних протиріч між США та КНР. Тайваньське питання й проблема об'єднання Китаю. Проблема Спратлі як багатосторонній конфлікт (Китай, Тайвань, В'єтнам, Філіппіни, Малайзія, Бруней). Територіальні суперечки Японії з Південною Кореєю і Росією. Рівень конфліктної небезпеки в політичних відносинах двох Корей. Прогнози майбутніх конфліктів в Азії та АТР.

Тема 9. Сучасні конфлікти в Південній Азії та її конфліктний потенціал

Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти на території Індії. Діяльність сепаратистських та ісламістських організацій на території Пакистану. Індійсько-пакистанські конфлікти (до 2019 р.). Індійсько-пакистанський конфлікт 2019 р. Фактор ядерного статусу Індії та Пакистану у протистоянні двох держав. Проблема створення Тамільської держави і громадянська війна в Шрі-Ланці. Причини, хід та наслідки громадянської війни у Непалі 1996-2006 рр.

Тема 10. Конфлікти в регіоні Центральної Азії та Закавказзя

Специфіка конфліктів в регіоні Центральної Азії та Закавказзя (ЦАЗ). Історія і сучасний стан етноконфесійного конфлікту в Нагірному Карабасі. Грузино-абхазький і

грузино-осетинський конфлікти. Міжнаціональні конфлікти в Казахстані та політика керівництва країни щодо їх подолання. Діяльність терористичних організацій в сучасному Узбекистані. Громадянська війна в Таджикистані 1992-1997 рр. та її наслідки. Міжетнічні конфлікти в Киргизстані. Приховані конфлікти в Туркменістані. Прогнозування майбутніх конфліктів в регіоні Центральної Азії та Закавказзя.

Тема 11. Сучасні конфлікти в Африці та конфліктний потенціал регіону

Специфіка збройних конфліктів в Африці. Етноконфесійний конфлікт в Судані. Геноцид негроїдного населення. Конфлікт між Ефіопією і Еритреєю. Громадянська війна в Сомалі. Етноконфесійні конфлікти в Нігерії. Громадянські війни в Анголі та їх наслідки. Громадянські війни в Конго, Чаді, Ліберії та їх наслідки. Сучасні конфлікти в Південно-Африканській республіці. Геноцид в Руанді і Бурунді. Прогнози майбутніх конфліктів в Африці.

Рекомендована література

Методичне забезпечення

Лиман С. І. Збройні конфлікти та політика безпеки в країнах Азії та Африки: навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство» / С. І. Лиман. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 40 с.

Лиман С. І. Сучасні конфлікти та їх прогнозування : навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» / С. І. Лиман. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 44 с.

Основна література

- 1) Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022. 120 с.
- 2) Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
- 3) Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.
- 4) Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К.: Либідь, 2009. 352 с.
- 5) Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.
- 6) Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: Монографія / В. А. Мандрагеля. К.: ЄУ, 2003. 570 с.
- 7) Проскуріна О.О. Політична конфліктологія / О.О. Проскуріна, О.І. Ладига, Л.І. Ладига. Луганськ: ЛНУ ім. Т. Шевченка 2012. 359 с.
- 8) Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія / В. М. Бебик, С. І. Копійка, Є. А. Макаренко та ін. К.: Вадекс, 2019. 442.

Допоміжна література

- 1) Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.
- 2) Арон Р. Мир і війна між націями / Р. Арон. К.: Юніверс, 2000. 450 с.

- 3) Безрук О. О. Інституціональні проблеми системи міжнародної безпеки в умовах загрози збройних конфліктів / О. О. Безрук // Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки . 2021. №21. С. 4-14.
- 4) Безрук О. О. Інституціональні проблеми системи міжнародної безпеки в умовах загрози збройних конфліктів / О. О. Безрук // Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки . 2021. №21. С. 4-14.
- 5) Біленчук П.Д., Кофанов А.В., Кобилянський О.Л. Міжнародний тероризм: консолідований аналіз забезпечення безпеки. Навчальний посібник. Київ: ННПСК КНУВС, 2009. 72 с.
- 6) Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт. доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.
- 7) Домановский А. Н. Всемирная история. Крестовые походы / А. Н. Домановский. Харьков: КСД, 2019. 400 с.
- 8) Живко М., Іващук О., Міжнародні економічні санкції як форма стримування збройної агресії // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 73-76.
- 9) Заставний А.Р. Курдська проблема в міжнародних відносинах на Близькому Сході // Правова система суспільства. 2019. Вип. 9-10. С. 89-97.
- 10) Здоровко С. Ф. Застосування сили в миротворчих операціях ООН / С. Ф. Здоровко // Сучасна міжнародна безпека: виклики глобалізації. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (29 березня 2018 року). Х., 2018. С. 33-40.
- 11) Іжнін І. Особливості застосування воєнної сили у збройних конфліктах 90-х рр. ХХ ст. : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.04 / І. Іжнін ; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2004. 20 с.
- 12) Капітоненко М. Г. Системний підхід в дослідженні міжнародного конфлікту // Дослідження світової політики. Вип. 20. К.: ІСЕМВ НАНУ, 2002. С. 186-194.
- 13) Капітоненко М. Г. Традиційні міждержавні та внутрішні конфлікти в постбіполярній системі міжнародних відносин // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – Вип. 36, част. 2. К.: ІМВ, 2002. С. 37-43.
- 14) Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки» : для здобувачів вищ. освіти IV курсу спец. «Міжнарод. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії» денної форми навч. / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан ; Держ. ун-т «Одес. політехніка». Одеса, 2021. 291 с.
- 15) Крисенко Д. С. США на Близькому Сході межі ХХ-ХІ століть: іракський рахунок : монографія / Д. С. Крисенко ; ред. О. А. Радзивіл ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Київ : Національний авіаційний університет, 2011. 206 с.
- 16) Лиман С. И. Паломничества не с посохом, а с копьём: история крестовых походов в оценках В. К. Надлера (1840–1894) / С. И. Лиман // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Караїзна. 2019. Серія «Історія». Вип. 55. С.11-20.
- 17) Лиман С. І., Парфіненко А. Ю. Тимор і його команда : діяльність провідних акторів та міжнародних організацій щодо конфлікту в Тимор-Лешті // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 71-74.
- 18) Лиман С. І. , Парфіненко А. Ю. Схід і Захід : історія проти географії на різних етапах цивілізаційної акселерації // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 28-30.

- 19) Лиман С. І. Оборонний пакт АUKUS : інструмент безпеки чи крок до загострення конфліктів в Індо-Тихоокеанському регіоні // Міжнародні економічні відносини. Сталій розвиток України в умовах глобалізації та Європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність. ФЕНІКС-2022: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (31 травня 2022 року, м. Харків). Х., 2022. С. 93-95.
- 20) Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав. Навч. посібник. К.: Знання, 2010. 487 с.
- 21) Пашкевич М. С., Пашков В. О., Міщенко В.С. Курдське питання на Близькому Сході у ХХІ ст. // Регіональні студії. 2020. № 20. С. 173-178.
- 22) Скороход Ю. С. Діяльність міжнародних організацій із врегулювання ліванського конфлікту : навч. посіб. / Ю. С. Скороход ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К. : Київський університет, 2012. 207 с.
- 23) Ткаченко В.І., Смірнов Є.Б. Латентна війна як форма міжнародних відносин країн світу у ХХІ столітті // Збройна боротьба: теорія, забезпечення, досвід Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил, 2015, випуск 4(45). С. 3-11.
- 24) Троян С.С. Так народжувалися глобальні конфлікти: причини і початок Першої та Другої світових воєн. Перша та Друга світові війни в історії людства (до 100- річчя початку Першої і 75-річчя початку Другої світових воєн). К.: Пріоритети, 2014. С. 3 – 13.
- 25) Чорноморський регіон у світовій політиці: актори, чинники, сценарії майбутнього: монографія. Одеса: ОНУ, 2020.176 с.
- 26) Шамраєва В. М. Основні теоретичні підходи до дослідження еволюції концепту міжнародна безпека / В. М Шамраєва // Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2018. №8. С. 88-94.
- 27) Fuller G. E. The Future of Political Islam. New York/Houndmills: Palgrave MacMillan, 2004.
- 28) Central Asian Security. The New International Context / Ed. by R. Allison and L. Jonson. London: Royal Institute of International Affairs; Washington: Brookings Institution, 2001. 279 p.
- 29) Guelke A. Politics in Deeply Divided Societies / A. Guelke. Cambridge : Polity Press, 2012. 3184 p.
- 30) Doroshko M. S., But S. A. China-India's conflict of interest in the region of South Asia // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2020. Випуск 142. С. 4-14.
- 31) Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / C. S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p.
- 32) Horowitz D. Ethnic Groups in Conflict. Updated Edition With a New Preface. University of California Press. 2000. 711 p.
- 33) Nye J. Jr. Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History (9th Ed.) / J. Jr. Nye, D. A. Welch. London : Pearson, 2013. 384 p.
- 34) Stern P.C., Druckman D. (eds.). International Conflict Resolution after the Cold War. – Washington, DC: National Academy Press, 2000. 626 p.
- 35) Webel C., Galtung J. (Eds.). Handbook of Peace and Conflict Studies. N.Y.: Routledge, 2007. 406 p.
- 36) Young T. Readings in the International Relations of Africa. Indiana. Indiana University Press: 2016, 384 p. <https://dokumen.pub/readings-in-the-international-relations-of-africa-0253018803-9780253018809.html>

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

- 1) Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/mignar_konfl.pdf
- 2) Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 120 с. https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WhiteBook_2021_Draft_Final_03.pdf
- 3) Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/Slovník-GPNB.pdf>
- 4) Забеліна І. О. Поняття та сутність політичних криз: історико-бібліографічний аналіз – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/564>
- 5) Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки» : для здобувачів вищ. освіти IV курсу спец. «Міжнарод. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії» денної форми навч. / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан ; Держ. ун-т «Одес. політехніка». Одеса, 2021. 291 с. <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/12222>
- 6) Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти і їх вплив на сучасний політичний розвиток // Центр дослідження регіональних проблем "Євразія". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geocities.com/CapitolHill/Senate/8092/8pesyml.html>
- 7) Шеренговський Д. В. Поняття та сутність міжнародного конфлікту в науці про міжнародні відносини - <http://www.stattionline.org.ua/politologiya/30-politika/1345-ponyattya-ta-sutnist-mizhnarodnogo-konfliktu-v-nauci-pro-mizhnarodni-vidnosini.html>
- 8) Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / C. S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.routledge.com/War-Peace-and-International-Relations-An-introduction-to-strategic-history/Gray/p/book/9780415594875>
- 9) Oksenberg Rorty A. The Moral Duty of Promoting Political Conflict / Philosophy of education. 1995. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html
- 10) Young T. Readings in the International Relations of Africa. Indiana. Indiana University Press: 2016, 384 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html
<https://dokumen.pub/readings-in-the-international-relations-of-africa-0253018803-9780253018809.html>

2. Плани практичних (семінарських) занять, самостійної роботи Семінарське заняття 1. Вступ. Теорія, сутність, типологія конфліктів.

План семінару / Питання для обговорення

1. Сутність, суб'єкти і предмет міжнародних конфліктів.
2. Причини, типологія і функції конфлікту в міжнародних відносинах.
3. Структура і процес розвитку міжнародних конфліктів.
4. Еволюція наукових уявлень про міжнародні конфлікти від Давнини до сучасності.

Семінарське заняття 2 (3). Специфіка сучасних конфліктів в країнах Азії та Африки

План семінару / Питання для обговорення

1. Головні причини дестабілізації у постбіполярній системі міжнародних відносин.
2. Специфіка нових регіональних конфліктів. Посилення етнічного та конфесійного факторів у сучасних конфліктах.
3. Пошук національної ідентичності через релігію. Ісламський фундаменталізм.
4. Гібридні й асиметричні види сучасних конфліктів.
5. Вплив кризи американського лідерства на міжнародну конфліктогенність в країнах Азії та Африки.
6. Право націй на самовизначення і принцип територіальної цілісності держав. Сепаратистські рухи в країнах Азії та Африки.
7. Міграція і проблема адаптації мігрантів в сучасному суспільстві. Успіхи і провали політики мультикультуралізму.
8. Проблема та основні тенденції розвитку міжнародного тероризму.
9. Контроль над ядерними і звичайними озброєннями.
10. Роль інформаційних воєн у військово-політичних конфліктах в Азії та Африці.

Семінарське заняття 3 (5). Способи врегулювання конфліктів та спільна політика безпеки в країнах Азії та Африки

План семінару / Питання для обговорення

1. Міжнародне право і міжнародні конфлікти. Правові методи врегулювання конфліктів в Азії та Африці.
2. Посередництво як засіб врегулювання сучасних конфліктів
3. Значення, структура та функції переговорного процесу.
4. Сутність і значення миротворчості.
5. Роль міжнародних організацій у врегулюванні конфліктів.
6. Військове врегулювання міжнародного конфлікту в Азії та Африці.

Семінарське заняття 4 (10). Конфлікти в регіоні Центральної Азії та Закавказзя

План семінару / Питання для обговорення

1. Специфіка конфліктів в регіоні Центральної Азії та Закавказзя (ЦАЗ)
2. Історія і сучасний стан етноконфесійного конфлікту в Нагірному Карабасі.
3. Грузино-абхазький і грузино-осетинський конфлікти.
4. Міжнаціональні конфлікти в Казахстані та політика керівництва країни щодо їх подолання.
5. Діяльність терористичних організацій в сучасному Узбекистані.
6. Громадянська війна в Таджикистані 1992-1997 рр. та її наслідки.
7. Міжетнічні конфлікти в Киргизстані.
8. Приховані конфлікти в Туркменистані.
9. Прогнозування майбутніх конфліктів в регіоні Центральної Азії та Закавказзя.

Семінарське заняття 5 (12). Сучасні конфлікти в Африці та конфліктний потенціал регіону

План семінару / Питання для обговорення

1. Специфіка збройних конфліктів в Африці.
2. Етноконфесійний конфлікт в Судані.
3. Конфлікт між Ефіопією і Еритреєю. Громадянська війна в Сомалі.
4. Етноконфесійні конфлікти в Нігерії.
5. Громадянські війни в Анголі, Конго, Ліберії та їх наслідки.
6. Сучасні конфлікти в Південно-Африканській республіці.
7. Геноцид у Руанді і Бурунді.
8. Прогнози майбутніх конфліктів в Африці.

Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Вступ. Теорія, сутність, типологія конфліктів **Питання до теми самостійної роботи:**

1. Визначте основні елементи навчальної дисципліни, яка вивчає сучасні міжнародні конфлікти.
2. Визначте сутність, суб'єкти і предмет міжнародних конфліктів.
3. У чому полягають основні причини міжнародних конфліктів?
4. Визначте типологію і функції конфлікту в міжнародних відносинах.
5. Якими є структура і процес розвитку міжнародних конфліктів?
6. Визначте ключові особливості наукових уявлень про міжнародні конфлікти від Давнини до сучасності.
7. Проаналізуйте специфіку центрів вивчення міжнародних конфліктів у світі.

Література:

Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.

Безрук О. О. Інституціональні проблеми системи міжнародної безпеки в умовах загрози збройних конфліктів / О. О. Безрук // Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки . 2021. №21. С. 4-14.

Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К. : Либідь, 2009. 352 с.

Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.

Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз / В. А. Мандрагеля. К. : ЄУ, 2003. 570 с.

Міжнародні системи і глобальний розвиток : підручник / за ред.Л. В. Губерського, В. А. Манжоли. К., 2008. 606 с.

Проскуріна О. О. Політична конфліктологія / О. О. Проскуріна, О. І. Лади́га, Л. І. Лади́га. Луганськ : ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2012. 359 с.

Тема 2. Історичні форми конфліктів в Азії та Африці від Давнини та Середньовіччя до закінчення «Холодної війни».

Питання до теми самостійної роботи:

1. Чи існувала під час конфліктів у Давнину практика нейтралізації простору?
2. Який міжнародний договір прийнято вважати першою історично документованою міжнародною угодою?
3. Зробіть порівняльний аналіз особливостей організації військової справи в Стародавній

Ассирії та в Стародавньому Китаї.

4. У чому полягають основні особливості воєн на середньовічному Сході?
5. Розширити лекційний матеріал інформацією про головні конфлікти Османської імперії та Ірану у Середні віки і Модернову добу
6. Яким чином колоніальні захоплення європейських держав впливали на конфліктогенність в країнах Сходу?
7. Проаналізуйте участь країни Азії та Африки в перших війнах за перерозподіл світу.
8. Визначте сутність японського мілітаризму.
9. Схарактеризуйте особливості регіональних конфліктів в Азії та Африці доби «Холодної війни»

Література:

Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.

Домановский А. Н. Всемирная история. Крестовые походы / А. Н. Домановский. Харьков: КСД, 2019. 400 с.

Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.

Козлітін В. Д. Друга світова війна, 1939-1945 рр. : Навч. посіб. / В. Д. Козлітін. Х. : РА, 2001. 335 с.

Кучменко Е. М. Історія міжнародних відносин першої половини ХХ ст. : у 2 ч. / Е. М. Кучменко. К. : ІПК ДСЗУ, 2007. Ч. 1. 369 с.; Ч. 2. 386 с.

Лиман С. И. Паломничества не с посохом, а с копьём: история крестовых походов в оценках В. К. Надлера (1840–1894) / С. И. Лиман // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Караїзна. 2019. Серія «Історія». Вип. 55. С.11-20.

Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.

Троян С.С. Так народжувалися глобальні конфлікти: причини і початок Першої та Другої світових воєн. Перша та Друга світові війни в історії людства (до 100- річчя початку Першої і 75-річчя початку Другої світових воєн). К.: Пріоритети, 2014. С. 3 – 13.

Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648-1918): Підручник / І. А. Хижняк. К.: Персонал, 2009. 224 с.

Тема 3. Специфіка сучасних збройних конфліктів в країнах Азії та Африки.

Питання до теми самостійної роботи:

1. У чому полягають основні головні причини дестабілізації у постбіполярній системі міжнародних відносин?
2. Визначте причини зростання ролі країн Азії та Африки наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
3. Чи можна вважати специфікою нових регіональних конфліктів посилення етнічного та конфесійного факторів в сучасних конфліктах?
4. Якими є головні ознаки ісламського фундаменталізму та якою мірою він впливає на сучасні конфлікти?
5. Схарактеризуйте гібридні та ассимітричні види сучасних конфліктів в країнах Азії та Африки.
6. Чи впливає криза американського лідерства на конфліктогенність в країнах Азії та Африки?
7. У чому полягають головні труднощі та протиріччя політики мультикультуралізму?
8. Схарактеризуйте роль інформаційних воєн у військово-політичних конфліктах в країнах Азії та Африки.

Література:

- Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.
- Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
- Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт. доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.
- Ващенко І. В. Характерні ознаки етнічного конфлікту / І. В. Ващенко // Вісник ХДПУ ім. Г. С. Сковороди. Психологія. 2003. №11. С. 131–142.
- Воротнюк М. О. Особливості міжнародних конфліктів пост-біполярного періоду / М. О. Воротнюк // Стратегічна панорама. 2009. № 4. С. 41–44.
- Глобалізація і безпека розвитку : кол. моногр. / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін. ; за ред. О. Г. Білоруса. К., 2001. 773 с.
- Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.
- Горбулін В. Гібридна реальність нового світоустрою: необхідність іншого політичного бачення / В. Горбулін // Україна дипломатична: Науковий щорічник. 2017. Вип. XVIII. С. 560–571.
- Ткаченко В.І., Смірнов Є.Б. Латентна війна як форма міжнародних відносин країн світу у ХХІ столітті // Збройна боротьба: теорія, забезпечення, досвід Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил, 2015, випуск 4(45). С. 3-11.
- Fuller G. E. The Future of Political Islam. New York/Houndmills: Palgrave MacMillan, 2004.
- Horowitz D. Ethnic Groups in Conflict. Updated Edition With a New Preface. University of California Press. 2000. 711 p.

Тема 4. Військова сила як фактор впливу та вирішення міжнародних проблем і конфліктів

Питання до теми самостійної роботи:

1. Яку роль у сучасних конфліктах в країнах Азії та Африки відіграють приватні військові компанії?
2. Схарактеризуйте основні види стрілецької зброї, які використовуються в сучасних конфліктах в країнах Азії та Африки?
3. Якими є можливості бронетанкової техніки сучасних армій та незаконних збройних формувань?
4. Як використовуються у сучасних конфліктах реактивні системи залпового вогню «Град» та MLRS?
5. Доведіть, що саме бойова авіація відіграє головну роль у сучасних конфліктах.
6. Якими є можливості сучасних типів озброєнь ВМС?
7. Яким чином у сучасних конфліктах можуть бути використані авіаносці КНР та Індії?

Література:

- Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
- Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.
- Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: Монографія / В. А. Мандрагеля. К.: ЄУ, 2003. 570 с.

Харук А. Бойові літаки XXI століття/ А. Харук. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 400 с.

Тема 5. Способи врегулювання конфліктів та спільна політика безпеки.
Питання до теми самостійної роботи:

1. У чому полягають правові методи врегулювання конфліктів?
2. Визначте значення виборів і референдумів як засобів вирішення політичних конфліктів.
3. Якими зазвичай є форми і методи впливу «Третьої сторони» на процес врегулювання конфліктів?
4. Чим відрізняється офіційне і неофіційне посередництво?
5. Схарактеризуйте структуру, функції і стиль переговорів.
6. У чому полягає сутність «човникової дипломатії»?
7. Проаналізуйте роль християнських релігійних організацій у врегулюванні сучасних конфліктів.
8. Наведіть приклади «гуманітарної інтервенції» для врегулювання міжнародного конфлікту.

Література:

Балдйнюк О. В. Гуманітарна діяльність ООН у контексті врегулювання збройних конфліктів (1990-2000 рр.): Автореф. дис... канд. політ, наук / О. В. Балдйнюк. К. : Київській нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; Інститут міжнародних відносин, 2000. 18 с.

Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.

Здоровко С. Ф. Застосування сили в миротворчих операціях ООН / С. Ф. Здоровко // Сучасна міжнародна безпека: виклики глобалізації. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (29 березня 2018 року). Х., 2018. С. 33-40.

Іжнін І. Особливості застосування воєнної сили у збройних конфліктах 90-х рр. ХХ ст. : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.04 / І. Іжнін ; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2004. 20 с.

Лиман С. І., Парфіненко А. Ю. Тимор і його команда : діяльність провідних акторів та міжнародних організацій щодо конфлікту в Тимор-Лешті // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 71-74.

Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.

Павловська Т.В. Політичні переговори як спосіб розв'язання політичних конфліктів / Т. В. Павловська // Вісник Київського національного університету. Філософія, політологія. 2007. № 87-88 . С. 70-73.

Скороход Ю. С. Діяльність міжнародних організацій із врегулювання ліванського конфлікту : навч. посіб. / Ю. С. Скороход ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К. : Київський університет, 2012. 207 с.

Стасюк С. Регулювання сучасних збройних конфліктів міжнародними гуманітарними засобами / С. Стасюк // Віче. 2010. № 24. С. 20–24.

Stern P.C., Druckman D. (eds.). International Conflict Resolution after the Cold War. – Washington, DC: National Academy Press, 2000. 626 p.

Тема 6. Прогнозування як складова процесу управління конфліктами.
Питання до теми самостійної роботи:

1. Чим відрізняється внутрішні і зовнішні аспекти управління політичними конфліктами?
2. Схарактеризуйте невійськові та військові методи управління конфліктами.
3. Розкрийте особливості процесу управління конфліктами (прогнозування, запобігання і стимулювання, регулювання, розв'язання).
4. Поясніть основний зміст т. зв. інформаційного забезпечення конфлікту.
5. Які моделі розвитку світової конфліктогенності пропонують представники «Римського клубу»?
6. Що включає в себе методика прогнозування конфліктів? .
7. Наведіть приклади використання історико-порівняльного аналізу у методиці прогнозування потенціалу майбутніх міжнародних конфліктів.

Література:

- Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
- Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.
- Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К.: Либідь, 2009. 352 с.
- Козырев. Г. Политическая конфликтология : учеб. пособие / Г. Козырев. М.: Издат. дом «Форум», 2012. 430 с.
- Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.
- Міжнародні системи і глобальний розвиток. Підручник / за ред.Л. В. Губерського, В. А. Манжолі. К., 2008. 606 с.

Тема 7. Сучасні конфлікти на Близькому і Середньому Сході та конфліктний потенціал регіону

Питання до теми самостійної роботи:

1. Схарактеризуйте особливості та масштаби діяльності в регіоні терористичних організації ісламських радикалів.
2. У чому полягають головні причини протиріч Ізраїля та арабських країн?
3. Яким є сучасний стан арабо-ізраїльського конфлікту?
4. Назвіть зовнішньополітичні наслідки громадянської війни в Сирії.
5. До яких військово-політичних наслідків призвело вторгнення США і сил західної коаліції до Іраку?
6. Проаналізувати дії курдських збройних формувань в регіональних конфліктах та процес створення воєнізованої організації «Пешмерга».
7. Якою є позиція руху Талібан щодо військової присутності західної коаліції в Афганістані?
8. Спрогнозуйте моделі майбутніх конфліктів у Перській затоці.

Література:

- Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.
- Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
- Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт. доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.

Заставний А.Р. Курдська проблема в міжнародних відносинах на Близькому Сході // Правова система суспільства. 2019. Вип. 9-10. С. 89-97.

Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: [Посіб. для студ. істор. і гуманітар. фак-тів ун-в] / А.М. Козицький. Львів: Афіша, 2004. 430 с.

Крисенко Д. С. США на Близькому Сході межі ХХ-ХІ століть: іракський рахунок : монографія / Д. С. Крисенко ; ред. О. А. Радзивіл ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Київ : Національний авіаційний університет, 2011. 206 с.

Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.

Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: Монографія / В. А. Мандрагеля. К.: ЄУ, 2003. 570 с.

Пашкевич М. С., Пашков В. О., Міщенко В.С. Курдське питання на Близькому Сході у ХХІ ст. // Регіональні студії. 2020. № 20. С. 173-178.

Fuller G. E. The Future of Political Islam. New York/Houndmills: Palgrave MacMillan, 2004.

Тема 8. Сучасні конфлікти в Східній Азії та її конфліктний потенціал

Питання до теми самостійної роботи:

1. Чи можна вважати географічно обмеженими міжетнічні та міжконфесійні конфлікти на території Китаю?
2. Яким чином на конфліктогенність регіону впливає зростання глобальних геополітичних та економічних протиріч між США та КНР?
3. Схарактеризуйте сучасний стан тайваньського питання у взаємовідносинах між КНР та США.
4. У чому полягає сутність «проблеми Спратлі» як багатостороннього конфлікту Китаю, Тайваню, В'єтнаму, Філіппін, Малайзії, Брунею?
5. Як ядерний статус КНДР впливає на характер протистояння з державами регіону і США.
6. Спрогнозуйте подальші спроби керівництва Японії та РФ вирішити проблему Курильських островів.

Література:

Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.

Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.

Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: [Посіб. для студ. істор. і гуманітар. фак-тів ун-в] / А.М. Козицький. Львів: Афіша, 2004. 430 с.

Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.

Лиман С. І., Парфіненко А. Ю. Тимор і його команда : діяльність провідних акторів та міжнародних організацій щодо конфлікту в Тимор-Лешті // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 71-74.

Лиман С. І. Оборонний пакт AUKUS : інструмент безпеки чи крок до загострення конфліктів в Індо-Тихоокеанському регіоні // Міжнародні економічні відносини. Сталий розвиток України в умовах глобалізації та Європейської економічної інтеграції: проблеми,

перспективи, ефективність. ФЕНІКС-2022: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (31 травня 2022 року, м. Харків). Х., 2022. С. 93-95.

Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: Монографія / В. А. Мандрагеля. К.: ЄУ, 2003. 570 с.

Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжоли. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.

Тема 9. Сучасні конфлікти в Південній Азії та її конфліктний потенціал

Питання до теми самостійної роботи:

1. В чому полягає проблема індійсько-пакистанських відносин і причин індійсько-пакистанських конфліктів?
2. Які загрози несе фактор ядерного статусу Індії та Пакистану?
3. Порівняйте стан внутрішніх міжетнічних та міжконфесійних конфліктів на території Індії та Пакистану.
4. Схарактеризуйте сутність етнічного тероризму в Шрі-Ланці та діяльність угруповання «Тигри звільнення Таміл Ілама».
5. Яким чином на ситуацію в регіоні вплинула громадянська війна у Непалі 1996-2006 рр.?
6. Спрогнозуйте варіанти майбутніх конфліктів у Південній Азії.

Література:

Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.

Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.

Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: [Посіб. для студ. істор. і гуманітар. фак-тів ун-в] / А.М. Козицький. Львів: Афіша, 2004. 430 с.

Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.

Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: Монографія / В. А. Мандрагеля. К.: ЄУ, 2003. 570 с.

Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжоли. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.

Doroshko M. S., But S. A. China-India's conflict of interest in the region of South Asia // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2020. Випуск 142. С. 4-14.

Тема 10. Конфлікти в регіоні Центральної Азії та Закавказзя

Питання до теми самостійної роботи:

1. У чому полягали причини загострення міжнаціональних проблем наприкінці радянської епохи?
2. Чи можна вважати істотною роль кримінальних структур і зовнішнього фактору в конфліктогенності пострадянського простору?
3. Схарактеризуйте історію і сучасний стан етноконфесійного конфлікту в Нагірному Карабасі.
4. Зробіть порівняльний аналіз особливостей грузино-абхазького та грузино-осетинського конфліктів.
5. Схарактеризуйте міжнародні наслідки громадянської війни в Таджикистані 1992-1997 рр.
6. Зробіть порівняльний аналіз міжетнічних конфліктів в Узбекистані та в Киргизстані.
7. Спрогнозуйте майбутні конфлікти на пострадянському просторі.

Література

Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.

Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.

Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.

Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: Монографія / В. А. Мандрагеля. К.: ЄУ, 2003. 570 с.

Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав. Навч. посібник. К.: Знання, 2010. 487 с.

Тема 11. Сучасні конфлікти в Африці та конфліктний потенціал регіону.

Питання до теми самостійної роботи:

1. Схарактеризуйте сутність етно-конфесійного конфлікту в Судані.
2. Як впливає на ситуацію в регіоні діяльність збройних формувань ісламістів?
3. Яким є сучасний стан конфлікту між Ефіопією та Еритреєю?
4. Дайте загальну характеристику сучасним етноконфесійним конфліктам в Нігерії.
5. Зробіть порівняльний аналіз громадянських війн в Анголі та Конго?
6. Чи можна вважати фактором впливу на припинення етнічних конфліктів реакцію світової спільноти на масове вбивство руандійських і бурундійських тутсі?
7. Зробіть прогноз подальших конфліктів в ПАР на етнічному та расовому ґрунті.

Література:

Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.

Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.

Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт. доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.

Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: [Посіб. для студ. істор. і гуманітар. фак-тів ун-в] / А.М. Козицький. Львів: Афіша, 2004. 430 с.

Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.

Мішин О. Миротворча діяльність Африканського союзу / О. Мішин // Актуальні проблеми міжнародних відносин / Київ. нац. ун-т, Ін-т міжнар. відносин. Київ, 2011. Вип. 98, ч. 1. С. 3–5.

Мішин О. В. Особливості формування та функціонування безпекових механізмів Африканського союзу / О. В. Мішин // Актуальні проблеми міжнародних відносин / Київ. нац. ун-т, Ін-т міжнар. відносин. Київ, 2011. Вип. 95, ч. 1. С. 13–17.

Отару Е.П. Міждержавні конфлікти в Африці на південь від Сахари в середині 70-х - на початку 90-х років (типологія і шляхи врегулювання): Автореф. дис... канд. політ. наук / Е. П. Отару. Інститут міжнародних відносин. К. : Київський ун-т ім. Тараса Шевченка, 1999. 19 с.

3. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового

контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт, передбачених навчальним планом, післятестастійного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни

ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Охарактеризуйте роль мусульманських та християнських релігійних організацій у врегулюванні сучасних конфліктів.
2. Назвіть головні центри вивчення міжнародних конфліктів у світі.
3. Проаналізуйте дії курдських збройних формувань в регіональних конфліктах та процес створення воєнізованої організації «Пешмерга».
4. В чому полягає сутність «проблеми Спратлі» як багатостороннього конфлікту Китаю, Тайваню, В'єтнаму, Філіппін, Малайзії, Брунею?

ЗРАЗОК ТЕСТІВ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

- 1. Конфлікти з різким розходженням потенціалу конфліктуючих сторін називають:**
 - A. Симетричними;
 - B. Асиметричними;
 - C. Регіональними;
 - D. Війною.
- 2. «ІДІЛ» – це назва терористичної «Ісламської держави» до 2014 р., яка означає:**
 - A. Ісламська держава Ірану та Лівії;
 - B. Ісламська держава Індії та Лівії;
 - C. Ісламська держава Іраку та Лівану;
 - D. Ісламська держава Іраку та Леванту.

Завдання для підсумкового контролю

1. Сутність, суб'єкти і предмет міжнародних конфліктів.
2. Причини, типологія і функції конфлікту в міжнародних відносинах.
3. Структура і процес розвитку міжнародних конфліктів.
4. Еволюція наукових уявлень про міжнародні конфлікти від давнини до сучасності.
5. Особливості війн та конфліктів на стародавньому Сході.
6. Війни та конфлікти на середньовічному Сході.
7. Війни та конфлікти країн Сходу доби Нового часу.
8. Країни Азії та Африки у війнах і конфліктах в 1914–1945 рр.
9. Збройні конфлікти в Азії та Африці у добу Холодної війни.
10. Головні причини дестабілізації у постбіполярній системі міжнародних відносин.
11. Специфіка нових регіональних конфліктів. Посилення етнічного та конфесійного факторів у сучасних конфліктах.
12. Пошук національної ідентичності через релігію. Ісламський фундаменталізм.
13. Гібридні й асиметричні види сучасних конфліктів.
14. Вплив кризи американського лідерства на міжнародну конфліктогенність в країнах Азії та Африки.
15. Право націй на самовизначення і принцип територіальної цілісності держав. Сучасні сепаратистські рухи в країнах Азії та Африки.
16. Міграція і проблема адаптації мігрантів у сучасному суспільстві. Успіхи і провали політики мультикультуралізму.

17. Проблема та основні тенденції розвитку міжнародного тероризму.
18. Контроль над ядерними і звичайними озброєннями.
19. Роль інформаційних воєн у військово-політичних конфліктах в Азії та Африці.
20. Сучасні регулярні армії, приватні військові компанії, незаконні збройні формування.
21. Основні види стрілецької зброї, які використовуються в сучасних конфліктах в Азії та Африці.
22. Бронетанкова техніка сучасних армій та незаконних збройних формувань в Азії та Африці.
23. Артилерія і зенітно-ракетні комплекси сучасних армій і незаконних збройних формувань в Азії та Африці.
24. Авіація сучасних армій і незаконних збройних формувань в Азії та Африці.
25. Основні типи озброєнь ВМС провідних держав Азії та Африки та можливості їх використання в конфліктах.
26. Ядерний потенціал країн Азії та Африки.
27. Міжнародне право і міжнародні конфлікти. Правові методи врегулювання конфліктів в Азії та Африці.
28. Посередництво як засіб врегулювання сучасних конфліктів.
29. Значення, структура та функції переговорного процесу.
30. Сутність і значення миротворчості.
31. Роль міжнародних організацій у врегулюванні конфліктів.
32. Військове врегулювання міжнародного конфлікту в Азії та Африці.
33. Внутрішні і зовнішні аспекти управління політичними конфліктами в Азії та Африці.
34. Прогнозування як початкова фаза процесу управління конфліктами.
35. Інститути прогнозування світового розвитку і міжнародних конфліктів.
36. Футуристичні доктрини учених другої половини ХХ – початку ХХІ ст. відносно розвитку країн Азії та Африки.
37. Методика прогнозування конфліктів.
38. Приклади використання історико-порівняльного аналізу у методиці прогнозування потенціалу майбутніх міжнародних конфліктів.
39. Міжнародний ісламський тероризм.
40. Історичні корені і сучасний стан близькосхідного конфлікту.
41. Революції в арабських країнах 2011 року. Зовнішньополітичні наслідки «Арабської весни».
42. Громадянська війна в Ємені та втручання коаліційних сил арабських держав.
43. Громадянська війна в Сирії та її вплив на сучасні міжнародні відносини.
44. Ірак за часів режиму Саддама Хусейна та після його повалення.
45. Проблема створення незалежного Курдистану.
46. Конфлікт США та Ірану.
47. Протистояння Ірану і Саудівської Аравії.
48. Війна в Афганістані: історія і сучасний етап.
49. Прогнози майбутніх конфліктів на Близькому і Середньому Сході.
50. Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти на території Китаю.
51. Зростання глобальних геополітичних та економічних протиріч між США та КНР.
52. Тайваньське питання й проблема об'єднання Китаю.
53. Проблема Спратлі як багатосторонній конфлікт (Китай, Тайвань, В'єтнам, Філіппіни, Малайзія, Бруней).
54. Територіальні суперечки Японії з Південною Кореєю і Росією.
55. Рівень конфліктної небезпеки в політичних відносинах двох Кореї.
56. Прогнози майбутніх конфліктів в Азії та АТР.
57. Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти на території Індії.
58. Діяльність сепаратистських та ісламістських організацій на території Пакистану.

59. Індійсько-пакистанські конфлікти (до 2019 р.).
60. Індійсько-пакистанський конфлікт 2019 р.
61. Фактор ядерного статусу Індії та Пакистану у протистоянні двох держав.
62. Проблема створення Тамільської держави і громадянська війна в Шрі-Ланці.
63. Причини, хід та наслідки громадянської війни у Непалі 1996-2006 рр.
64. Специфіка конфліктів в регіоні Центральної Азії та Закавказзя (ЦАЗ)
65. Історія і сучасний стан етноконфесійного конфлікту в Нагірному Карабасі.
66. Грузино-абхазький і грузино-осетинський конфлікти.
67. Міжнаціональні конфлікти в Казахстані та політика керівництва країни щодо їх подолання.
68. Діяльність терористичних організацій в сучасному Узбекистані.
69. Громадянська війна в Таджикистані 1992-1997 рр. та її наслідки.
70. Міжетнічні конфлікти в Киргизстані.
71. Приховані конфлікти в Туркменістані.
72. Прогнозування майбутніх конфліктів в регіоні Центральної Азії та Закавказзя.
73. Специфіка збройних конфліктів в Африці.
74. Етноконфесійний конфлікт в Судані. Геноцид негроїдного населення.
75. Конфлікт між Ефіопією і Еритреєю. Громадянська війна в Сомалі.
76. Етноконфесійні конфлікти в Нігерії.
77. Громадянські війни в Анголі та їх наслідки.
78. Громадянські війни в Конго, Чаді, Ліберії та їх наслідки.
79. Сучасні конфлікти в Південно-Африканській республіці.
80. Геноцид в Руанді і Бурунді.
81. Прогнози майбутніх конфліктів в Африці.

4. Завдання семестрових заліків

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

Заліковий білет має тестову форму. Білет містить 40 тестових завдань, студент одержує 1 бал за кожну вірну відповідь.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
 Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Семестр 3

Форма навчання денна

Освітньо-кваліфікаційний рівень: «магістр»

Навчальна дисципліна: «Збройні конфлікти та політика безпеки в країнах Азії та Африки»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Рух «Талібан» вперше захопив владу в Афганістані у:

А. 1989 р.;

В. 1991 р.;

